

P 3927/20

FOAIA POPORULUI ROMÂN

Fundator: D. Birăuțiu :: Apare în fiecare zi cu cele mai noi știri

ZIARUL ZILNIC:

ABONAMENTUL »Foaia Poporului Român«, »Foaia Ilustrată« și »Cucu« pe un an 36 cor., pe jumăt. de ani 18.— cor., pe un sfert de an 9.— C. Pe o lună 3.— C.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUDAPEȘTA, VII, ILKA-UTCA
36 :: TELEFON: JOZSEF 94—30
MANUSCR. NU SE INAPOIAZA

ZIARUL POPORAL:

ABONAMENTUL »Foaia Poporului Român«, »Foaia Ilustrată« și »Cucu« pe un an 12 cor., pe jumătate de an 6 coroane. Abonam. la mai multe ex. 5 cor. la an

In memoria lui Dimitrie Birăuțiu

— Două fundațiuni și donații —

Doamna Hortensia Birăuțiu și domnișoara Sylvia Birăuțiu, s'au decis ca întru pomenirea regretatului Dimitrie Birăuțiu să facă următoarele fundațiuni și donațiuni:

1) »Fundațiunea Dimitrie Birăuțiu« de 2000 coroane care să fie administrată de Asociațiunea »Astra« din Sibiu, din care în fiecare an, să se dea un ajutor de 100 coroane, câte unui băiat din familia română, de preferință din comuna Ghioroc (locul de naștere al lui Dimitrie Birăuțiu) care se va dedica carierei tipografice. Cererea pentru acest ajutor se va adresa Biroului »Asociațiunei« în fiecare an, până la 1 Septembrie.

2) Fundațiunea Dimitrie Birăuțiu de 2000 coroane, care să fie administrată de Asociațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria. Din această fundațiune să se acorde în fiecare an un premiu de 100 coroane pentru cea mai bună lucrare, care să trateze una din aceste teme:

- 1) Cum să se scrie și cum să se răspândească cel mai bun ziar popular român.
- 2) Cea mai bună carte pentru pregătirea practică a țărănimii române pentru viața cetățenească, cunoașterea drepturilor și datoriilor lui, popularizarea dispozițiilor de lege ce interesează mai mult țărănimea română, legea comunală, legea dreptului de vot, despie vânzările și cumpărările de pământ, etc.
- 3) »Ce e bine să știe țărânul nostru« (o carte care să cuprindă pe înțelesul tuturor, știri practice, de pe terenul economic, politic, social, igienic, literar).

Lucrările acestea să fie trimise spre premiare Epitropiei Fundațiunei pentru ajutorarea ziaristilor, până la 1 Iulie care Fundațiune în fiecare an, la Sf. Dumitrie (26 Octombrie stil vechiu, patronul lui Dimitrie Birăuțiu) va deține premiul pentru cea mai bună lucrare încusă.

Celelalte lucrări cari vor primi mențiune laudabilă din partea comitetului Fundațiunei, vor fi cumpărate spre publicare de către »Foaia Poporului Român«.

3) O donațiune de 1000 coroane pentru masa studenților din Brașov, pentru a se ajuta în fiecare an cu 50 coroane un elev sărac din familie de țărani sau meseriași români.

Suma de 2000 coroane pentru prima Fundațiune a fost trimisă pe adresa d-lui Andrei Bărsăneanu, președintele Asociațiunei »Astra« cu rugămintea ca Biroul »Asociațiunei« să o administreze ca și celelalte Fundațiuni.

Pentru a doua Fundațiune s'a trimis 2000 coroane d-lui I. I. Lăpădatu, secretarul Fundațiunei ziaristilor români.

În fine 1000 coroane s'a trimis la adresa Direcțiunei școalelor medii române din Brașov.

Din Camera ungară

— Conte Karolyi despre turburările muncitorești din Budapesta. — 4 morți, 5 greu răniți, 17 ușor răniți. — Ce răspunde prim ministrul și ministrul de comerț. —

În ședința de ieri după amiază în Camera ungară, deputatul contele Mihai Karolyi a adus în discuție următorul caz trist:

— Obiectul vorbirii mele de acum este o dureroasă întâmplare ce s'a produs azi la fabricile de mașini ale cărei ferate ungare din Kőbánya. Informațiile ce vi le comunic aici le-am dela cercurile muncitorești, și nu am avut încă ocazie să mă conving personal de justiciile lor. Iată faptele:

Acum 4 zile s'au pus în grevă lucrătorii ajutători dela această fabrică, în număr de 150, fiindcă nu li s'a urcat plata. Pentru a fi siliți să reia lucrul, a fost dusă o comisiune militară. Azi dimineață o deștașă de gendarmi a venit să se prezinte la maiorul Zsejónka, și să-l roage să intervie ca să li se cale să dispenseze cu forța brachială pe acești muncitori. Când lucrătorii cari munceau au văzut în ce chip izbătec sint nătași lucrătorii greviști, au început și ei lucrul și s'au adunat în număr de vreo 5000 în curtea fabricii, declarând de asemenea greva. Aceștia la cererea maiorului, de a reia lucrul, au strigat, că atunci când se va săsă singe de muncitori, ei nu pot lucra și au demonstrat ostil contra maiorului. Maiorul Zsejónka a comandat atunci foc fără nici un avertisment. (Strigăte: Nema! pomenit). S'a dat atunci prima salvă de foc. Procederea aceasta a avut fărrește urmări dureroase.

Jandarmii au tras asupra masei de lucrători, cari n'aveau unde să găsească loc de scapare. Afirmația că jandarmii au fost bombardați cu pietre și bucițele de fier de către lucrătorii nu corespunde adevărului. Muncitorii tăgăduesc că energie că au aruncat cu pietre. Salvele de pușcă au pricinuit 4 morți 5 greu răniți și 17 ușor răniți. Eu nu înțeleg cum e cu puțință ca jandarmieria să procedeze îndată în chip așa de sălbatic. Chestia aceasta trebuie clarificată. Am auzit că ministrul de comerț Szterényi s'a înțeles cu ministrul de honvezi Szunyay, ca în viitor să nu se mai pertracteze multă vreme cu lucrătorii greviști, ci contra lor să se ia măsurile militare cele mai energice.

Atmosfera e încărcată cu praful de pușcă. E momentul suprem ca guvernul acesta să plece și să lase loc altui guvern, care să aducă liniște în țară.

Prim-ministrul dr. Wekerle a răspuns arătând după raportul poliției cum s'a petrecut lucrul. Guvernul e hotărât să procedeze cu cea mai mare asprime contra instigatorilor (ațitătorilor), mai ales că a aflat că și la alte fabrici se fac agitații pentru proclamarea grevei. Ministrul de comerț Szterényi a protestat apoi contra afirmării contelui Karolyi că el e un dușman al intereselor lucrătorilor, amintind că n multe confilte, a intervenit răsul obținând o aplazare multumitoare.

Nu-i adevărat că lucrătorii dela căile ferate sunt reu plătiți. Numai în timpul din urmă li s'a ridicat plata cu 35 milioane coroane.

Despre declarațiile celor doi ministri vom mai reveni.

Chestiunea Basarabiei

— Răspunsul guvernului român la protestarea Ucrainei contra unirii Basarabiei cu România —

Guvernul ucrainean protestând împotriva unirii Basarabiei cu România, guvernul român a dat răspunsul pe care-l publicăm în întregime în cele ce urmează.

Nota guvernului român

Guvernul Român primind, din partea guvernului ucrainean, o comunicare a rezoluțiunei Radei Centrale din ziua de 13 Aprilie c., are onoarea să transmită guvernului ucrain următorul răspuns:

Guvernul român se socoate dator să auna, precum afirmă Nota ucraină, că s'a unit cu Patria-mama, în puterea unui vot exprimat aproape în unanimitate de către »Statul Țării« Adunarea națională, și legiuitoare a republicii moldovenesti din Basarabia.

Adunarea aceasta emană dela voința națiunei, așa că are aceeași obârșie ca și Rada Centrală ucraină, reprezentând deci întocmai ca și Rada, o putere suverană care li dă dreptul să ia hotărâri definitive și deopotrivă de însemnate pentru popoarele din Basarabia, ca hotărârile luate de Radă pentru popoarele din Ucraina.

Toate naționalitățile din Basarabia fiind reprezentate în »Statul Țării«, în raport negreșit cu importanța lor numerică, minoritățile trebuie să se supue, ca în orice adunare deliberativă, majorității, guvernul român socoate că, în republica democratică a Ucrainei, nimeni nu va tăgădui principiul acesta.

»De altmintelea e de observat că »Statul Țării« a fost ales în mod liber, și anume într-un timp când era deloc vorba de unirea Basarabiei cu România.

2) Nu este la cunoștința guvernului Român că ar exista în Basarabia vre-o regiune unde populația să li declarat că este ucraineană și să li fie alipită de Ucraina. Afară de aceasta, e evident că nu e de ajuns ca o populație să să declare ucraineană pentru ca să și li fie în realitate, iar guvernul român este convins că nu este nici în intențiunea Radei Centrale nici în intenția guvernului ucrainean să stărnească și să întretie în Basarabia agitațiuni și mișcări ale minorităților diferitelor naționalități împotriva marel majorității românești.

Guvernul român crede de dator să să atragă luarea aminte a guvernului ucrainean asupra faptului că Ucraina însăși e un Stat care cuprinde diferite naționalități ce se află în minoritate față de majoritatea ucraineană — ceea ce este întocmai cazul cu Basarabia și cu majoritatea sa românească.

Mai este un fapt netăgădui că dintotdeauna

Nistru se găsește o numeroasă populație română, asupra căreia Basarabia românească și prin unire România de astăzi, ar putea să invoce drepturi la fel cu acelea pe care Ucraina le revendică cu privire la rușii din Basarabia.

Atitudinea Radei din Kiev

3) E de semnalat că Rada, exprimându-și nouile sale pretențiuni, a pierdut din vedere că cu prilejul păcii din Brest-Litovsk, Ucraina n'a afirmat nici un drept, fie asupra teritoriului, fie asupra populației Basarabiei, socotită prin ea însăși ca un Stat cu desăvârșire deosebit, de care o desparte Nistrul, care pururea a fost vechea frontieră a Moldovei și a provinciei rusești basarabene după 1812, și este regretabil că astăzi politica Republicii democratice a Ucrainei pare îndreptată spre cuceriri, pe cari nu le îndreptătesc nici Istoria trecutului, nici principiile de drept. Într'adevăr, Basarabia este, din punctul de vedere istoric și etnic, o țară română, care a ținut de Coroana Moldovei, dela alcătuirea acestui Principat, în veacul al XIV-lea până în ceasul când Rusia ne-a răpit-o în 1812. Nu e de admis ca răpirea aceasta s'o continue, în total sau în parte, Republica democratică, în disprețul oricărui dreptăți și al oricărui drept.

4) Guvernul român roagă guvernul ucrain să binevoiască să-și aducă aminte că în ziua de 19 Ianuarie 1918 i-a declarat generalului Coandă, care a fost acceptat la Kiev ca delegat al României, că guvernul democratic nu se împotrivesc ca Basarabia să se unească cu România, dacă așa e voința ei, și că, beva mai mult, va da concursul ei acestei uniri.

De fapt, pentru guvernul român chestiunea a și fost definitiv deslegată prin votul egal din 27 Martie (9 Aprilie) al »Statului Țărei«, vot care a servit de bază decretului Maj. Sale Regelui României, prin care s'a declarat Uniunea indisolubilă a celor două țări. De aceea și guvernul român va lua, la rândul său, după pilda guvernului ucrain, »toate măsurile de care dispune« pentru ca chestiunea Ba-

Atitudinea guvernului român

5) Din tot ce precede, rezultă că guvernul român nu poate să accepte protestările Radei Centrale »împotriva unui sistem de represalii și de violare a drepturilor naționalităților ce locuiesc în Basarabia.

Nu poate fi vorba de represalii, România și Basarabia n'au avut prilejul să exercite nici un fel de represalii. Dar este cu desăvârșire înexact că s'ar fi săvârșit în Basarabia măcar un singur act de violare de drepturi. Afirmațiunea aceasta, atât de puțin precisă, cu regret trebuie s'o constatăm, nu se întemeiază pe nimic serios și nu poate să izvoarească decât dela persoane cari au avut interes să inducă în eroare Rada Centrală și guvernul român.

Guvernul român s'a simțit foarte fericit că a putut exprima, prin mijlocirea d-lui ministru al afacerilor străine, d-lui Galip, care s'a prezentat în numele guvernului ucrain, dorința ce o are de a întreține raporturile cele mai prietenoase cu noul Stat vecin. Aceasta, pe temeiul sentimentului de care e pătruns, că noua republică democratică a renunțat la sistemul vechiului Imperiu rusec de a nesocoti drepturile celorlalte națiuni, de îndată ce aceste drepturi nu erau conforme intereselor și scopurilor sale.

Fie îngăduit guvernului român să creadă, că protestările Radei centrale nu vor avea să-i schimbe întru nimic sentimentele sale și că România va putea să așeze în curând și să întrețină deapaururi legăturile de prietenie ce trebuie să domnească între cele două popoare vecine, cari vor avea pe viitor multiple interese comune.

Ministru al Afacerilor Străine

(ss) C. C. ARION.

VEȘTI DIN RUSIA

— Japonia se pregătește totuși să »apere« Siberia. — Contra revoluționarii au ocupat orașul Omsk. — Rusia cere ca vapoarele Angliei să părăsească porturile rusești. —

Ziarele japoneze se ocupa mereu de o acțiune mare în Siberia pentru a apăra Siberia de anarhia bolșevistă și de pătrunderea germană. Japonia face mari pregătiri în direcția aceasta. Importantă e și alianța japo-chineză în acelaș scop.

— Ministru de externe francez Pichon, va da săptămâna viitoare lămuriri Camerei franceze despre politica Franței în Rusia.

— Agenția Reuter află din Moscova, că ceții în unire cu cazacii și chișizii au ocupat Omsk, pricinuind grele pierderi trupelor Sovietului.

— Guvernul rus a cerut reprezentanților Ententei ca vapoarele de război engleze să părăsească porturile rusești.

RĂZBOIUL CU ITALIA

— Lupte grele la Piave și Canalul Fossalta. — Ce spune comunicatul italian.

— Cari sunt cele mai periculoase puncte pentru italieni. — Ententa trimete trupe în Italia. —

De pe frontul italian se anunță:

20 Iunie. — Bătălia în Veneția urmează înainte. Dușmanul a răspuns la căderea părții celei mai mari din frontul dela Piave cu contra-atacuri crâncene și de o durată îndârjită. În jurul pozițiilor noastre noui canalul Fossalta, pe linia ferată Oderzo-Treviso și pe Montello — au urmat lupte înverșunate. În ținutul Montello — lupta a ajuns la o înverșunare care amintea marile bătălii dela Karst. Italianii au aruncat de 6 ori coloanele lor în linia noastră și au fost în zadar. Armata mareșalului Boroevics nu numai că a ținut toate liniile cucerite, ci împreună cu diviziile baronului Schaulzer au aruncat pe italienii dela sud de linia ferată ce duce la Treviso, mai departe la apus.

Și la sud-est de Asiago, italienii au pornit la asalt cu acelaș insucces ca și în zilele trecute. Deosebit meriță de scos la iveală ce au prestat aviatorii noștri în aceste lupte.

Șeful statului major

— Comunicatul italian dela 19 Iunie spune că artileria italiană prin focul ei concentrat n'a dat liniște masselor dușmane de a lungul întregului front. La Piave eri dimineată a fost liniște, dar după amiază, bătălia a fost reluată cu mare furie. Intre Condellu și Fossalta, rezistența noastră vitează a pus la o grea încercare pe dușman. Aci s'a prăbușit elanul dușman, în fața voinței neștrămutate a trupelor noastre. Dușmanul se apăra cu desnadejde. Fiecare picior de pământ era teatrul unor lupte grozave, la care au luat parte și aeroplanelor noastre, aruncând 15.000 kilograme bombe și 10.000 focuri de mitraliere, așa că trupele austro-ungare erau închise în ținuturi restrinse pe malul drept al Piavei. Numărul prizonierilor austro-ungari s'a urcat la 9011, mai multe tunuri și sute de mitraliere sînt în mâinile noastre. Numărul aeroplanelor doborîte s'a urcat la 50. Numai două din aparatele nu s'au întors.

— »Secolo« anunță din Roma, că Ententa a făgăduit Italiei ajutor grabnic și că trupe noi sunt pe drum spre Italia.

— Socialiștii cer continuarea desbaterilor în Camera italiană și în timpul ofensivei.

— Ziarul englez »Manchester Guardian« e de părere că pe frontul italian sînt 2 puncte periculoase. Întai e muntele Montello. Cine stăpânește acest munte, domină întreaga vale de a lungul râului spre sud. Al doilea punct periculos e la mare.

— Fratele împăratului rege, arhiducele Max, care e comandantul trupelor în luptă pe frontul italian, pe Dosso Alto, a suferit un incident în luptele din urmă. O granată dușmană a crăpat în apropierea lui, și arhiducele a suferit un defect dăreos la urechi, în urma presiunii aerului. Arhiducele a condus mai departe comanda.

— Orașele italiene Treviso, Bassano, Schio, și Asolo, stau sub focul artileriei austro-ungare, pricinuind mari pustiiri.

— Corniere dela Sera, scrie că trupele austro-ungare urmează pilda nemților, căci repetă mereu atacurile lor, și nu dau pace dușmanului, încercând pretutindeni unde numai găsesc un loc slab apărat, pe care oarecând să-l străbata repetând loviturile lor cu mare îndârjire.

— Bonar Law, ministru de finanțe englez a spus în Camera engleză, că ofensiva austro-ungară contra Italiei este numai o parte din viguroasa ofensiva ce se desfășură pe întreg câmpul de bătălie. Dușmanii noștri sînt în credința că succesele lor pe acest front vor avea o mare înjurare asupra frontului francez. Până acum dușmanul nu și-a putut ajunge țelul pe frontul italian.

— »Secolo« recunoaște că luptele iau o mare întindere. Tot ținutul până la 11 km. îndărătul frontului stă sub foc. De aceea trupele italiene trebuie să facă un mare înconjur, ca să ajungă pe front. Austro-ungarii au reușit să treacă riul Piave pe o întindere de 5 km. între Tullis și Nervesa.

LUPTELE DIN APUS

— Grele contra atacuri anglo-franceze respinse. —

De pe frontul anglo-francez se anunță la 20 Iunie următoarele:

Aproape pe tot frontul s'a mărit acțiunea dușmanului. Focul de artilerie a fost reluat. Puternice trupe de infanterie au pornit la apus și au fost înfrinse.

La armata prințului moștenitor german: Repetate încercări ale dușmanului, la nord-vest de Chaetau-Thierry, de a înainta peste sectorul Cligora au dat greș în focul nostru. La sud-vest de Omes, au fost respinse atacurile de noapte ale dușmanului. Intre Meuse și Moselle câteva trupe de asalt ale noastre au pătruns în pozițiile dușmane, la Serchepey, pricinuind grele pierderi dușmane. Capitanul Bechtold a obținut al 36-lea succes aerian.

v. Ludendorff

— Un comunicat francez anunță că germanii au întreprins în jurul orașului Reims violente atacuri cari au fost zădărnice de trupele franceze. Prizonierii germani ar fi declarat, că 3 divizii germane aveau ordinul să ia negreșit în noaptea trecută orașul Reims.

— Reprezentantul Franței în America, Tardieu, a declarat într'o vorbire, că în războiul acesta, Franța a pierdut până acum 2 milioane 600.000 bărbați morți, răniți, prizonieri, dintre cari 1.300.000 sînt morți. Azi, pe frontul de luptă stau aproape 3 milioane francezi.

— În ministerul prezidiu din Paris s'a creat un comisariat general pentru afacerile de război franco-americane, care să lucreze la urcarea la gradul cel mai înalt a colaborării Statelor-Unite cu Franța în război.

— Ziarele află că se pornește acum la evacuarea (golirea) Parisului. Peste un milion și jumătate de locuitori vor părăsi Parisul și 1 milion va rămâne acolo. Transportarea bătrânilor și copiilor urmează acum. De asemenea se duc din Paris comorile de artă din Muzeu, valorile băncilor, arhiva, ateliere.

Camera va ține ședință în permanență. — Bonar Law a prezentat în Camera engleză în proiect de credit pentru 500 milioane pfunzi sterline. Ocupându-se de situația militară a spus: Nemții în tot războiul au urmărit 3 țeluri: Primul a fost Paris, celălalt por-

turile din Canalul Mănecei și al treilea nu numai înfrângerea armatelor Ententei, și rupe-tea legăturilor între armatelor engleze și fran-ceze. Deși Ententa a pierdut foarte mult te-ten, rămâne totuși adevărat că nemții n'au a-tins nici unul din aceste trei țeluri, și de a-ceia putem privi aceasta ca o biruință a tru-pelor noastre. Nemții mai voiau ca Ententa să-și istovească rezervele înainte de a veni a-mericanii. Nevoia însă a făcut din imposibil posibilul. Trupele americane nu trebuie să vie-de abia — ele au și venit. Nici n'am crezut acum 2 luni, că vor putea veni atâtea trupe americane în timp atât de scurt, cu tot pe-ricolul submarinelor. Acesta este marele eve-niment al anului acesta.

În lunele următoare se va hotărî războiul. Dacă în cele 3 luni viitoare, nemții nu-și vor ajunge nici un țel — atunci războiul e pierdut pentru ei. Viitorul țării noastre și al lumii atârnă de săptămânile viitoare.

Știrile zilei

TABLOU

Stăm patru »Freiwiligi« pe iarbă
De foame rupți, răguși de-acum,
Cu bluza sfânticată'n coate
Și obosiți de-atâta drum.

Sus în câmpiu avem o rușă
»Nădragii« flutură pe noi —
Copii de optsprezece toamne
Infrânți de-al vremii trist război.

»Bocancii« ni-s bătăți cu cuie,
Calcăie n'au, căci le-au căzut,
Pe tălpi avem bășici de »mașuri«
Și de »haptac« și chiar de »rut«.

Stăm lâng'un colț de gard pe iarbă
După »Casarmă« pitulați;
Un pic de iast ce bun e Doamne
Când ești ca pasărea în laț.

Doi stau cu frunțile plecate
Și cântă fără de n'țeles,
Eu blând la ochi mi duc batista
Și încep a suspina mai des.

În unul singur e viață,
Se uită mult la noi în ochi
Și n'ncepe a râde pe n'fundate:
»Mă, v'afți băgat într'un deochi!«

»Haideți să dăm un »ramșli« frate,
Că altminteri perim aici!
Cei doi ridică fruntea veselii
Și mie-mi joacă n trup furnici.

Și ne-apucăm... Departe vântul
Începe tristul lui acord,
Pe lira lui de vreme dogită
Cântări din depărtatul Nord.

Imi, dărdăiesc în gură dinții
De ne-ar zări vre-un biet sergent
În »eințel« am dormi n'tr'o noapte
Ca pe-un covor de Orient.

Dar din baracă strigo voce:
»Freiwiligi!... Mergem după el!
E »jugșilerul« lași ne chiamă
Să mergem astăzi la »befel«...

Ne crește în suflet o prăpatie
Ș'un gol așa nemărginit
Ne prinde n'mreaja lui nebună —
Acuma pașii ne-am iuțit.

Mă pun în rând cu toți, un »heitare«
Imi spune la ureche n'cet:
»Domn »önchent« eu citisem poșta
Și am aflat că ai pachet«...

Justin Ilișiu.

Deputatul dr. Alexandru Vaida Voevod

După o absență de 4 ani, dela izbucnirea răz-boiului a venit eri iași în parlament, și a fost salutat caldușos de colegii lui români, precum și de numeroși deputați ungari cari îl stimează. D. deputat Vaida e complet resta-bilit de boala ce a avut-o la Viena.

Contele Tisza și chestia naționa-lităților

În discursul ce l'a ținut Mercuri, contele Tisza în Casa țării, s'a ocupat pe larg și de chestia naționalităților. A amintit pe larg de tratativele ce le-a avut cu conducătorii românilor din Ungaria. Și ca om particular și ca prim ministru am căutat să intru în legătură cu bărbații politici români din Ungaria. Afirmația deputatului Bakonyi, că tratativele ace-Ste au fost urmate sub înjurirea politice externe, este absolut greșită. Am avut intenția serioasă să dezarmez odată agitația naționa-listă în Ungaria, și să aduc astfel o clarificare a ideilor, ca și acei cari agitau pentru un pro-gram naționalist, să se desfacă de acest pro-gram și să poată pune fără rezervă în servi-ciul vieții publice ungare. Dacă aceasta încercare ar fi dat greș, eram hotărât cu toată te-nergie și cu mijloacele cele mai largi să por-nesc contra aceluia cari mai agitau pentru tendințe separatiste. Tratativele n'au dus a-tunci la vre-un rezultat. Războiul a arătat că am procedat just atunci. Câtă vreme cehii și-au mascat aspirațiile, câtă vreme noi eram aliați cu România, contactul naționalităților nos-tri cu cehii, respectiv al românilor, se puteau țânui sub aspirații economice și culturale. Azi însă cunoaștem planurile cehilor și simțimin-tele românilor, așa că în viitor trebuie să facem cu neputință puțin măsuri draconice ast-fel de uneltiri. Nu ajunge numai înăsprirea dispozițiilor din codul penal. Trebuie de luat și măsuri politice și polițienești. Guvernul un-gar trebuie să aibe dreptul să puie mâna pe instituțiile economice și chiar pe instituțiile economice ale naționalităților. Chestia auton-miei bisericești cere alta deslegare la sârbi și alta la români cari în parte sînt greco-cato-lici, și în parte greco-orientali. Problema cea mai importantă este o rezolvare corespunză-toare a problemei seminarilor și preparandi-ilor. Măsurile luate până acum n'au fost feri-cite. Aceasta e o mare problemă pe care gu-vernul trebuie să o scoată cât de curând din împas și să o deslege în înțelegere cu clerul român și cu elementele patriotice române, și asta în mod amical și serios.

În camera română

a fost ales președinte fostul ministru de co-merț, Meisner, iar vice președini: Laszar An-toniu, Constantin Dristorianu, Paul Grecianu și George Stoici.

Cum își feresc Americanii vapoarele de submarine

Primul lord al admiralității Wemyss a de-clarat unui gazetar dela ziarul »Associated Press« că atacurile germane dela coasta americană au fost făcute cu un singur submarin. De o blo-cadă nu poate fi vorba, căci depărtarea este prea mare, deci este vorba numai de o de-monstrație. Guvernul american a înființat a-cum sistemul convoiurilor (mai multe vapo-are merg împreună aparate fiind de vase de răz-boi) spre a feri vapoarele de submarine.

Agenția Havas află din Newyork că în pri-mele 14 zile submarinele germane au scu-fundat de a lungul coastei americane 16 va-poare dintre cari 12 americane și 4 neutrale. Vasele scufundate aveau în total 26.000 tone. În timpul acela au fost construite în America 21 vapoare noi cu 130.000 tone capacitate.

Arestarea »Președintelui« republi-cei irlandeze

»Allgemeen Handelsblad« află din Londra: Cu-noscutul șef al muncitorilor irlandezi Jim Lar-kin, care conducea înainte de război marile

greve din Irlanda și a plecat apoi la Londra, a fost arestat acum la Newyork, pentru că a răspândit scieri agitatoare. Larkin își daduse titlul de președinte al republicii irlandeze. De asemenea a fost arestat socialistul Cornel Le-hame, pe care Larkin îl numise ambasador al Irlandei în America. Mulți alți partizani ai republicii irlandeze au fost arestați și puși să lucreze la șosele.

Cronica economica

Noua ordinațiune despre recvi-rarea recoltei pe 1918

— Textul complet al ordinațiunei —

III.

§ 4. Grânele sunt a se privi ca recvitate în-dată ce au fost treerate și producătorul nu poate întrebuința, măcina, prelucra, vinde sau înstrăina în nici un fel produsele, afară de cazurile arătate mai jos. Toată recolta afară de cantitatea hotărâtă pentru trebuințarea per-sonală a agricultorului, trebuie predată centra-lei de grâne.

Dacă producătorul ar fi silit să ia înainte de a se termina treeratul ceva din grânele sale pentru trebuințele sale personale sau gos-podăriei lui, sau înainte de a se socoti cu comisia, atunci le poate lua pe propria sa răs-pundere, însă trebuie să însemneze amănun-țit aceasta și să arete această însemnare co-misiei de preluare, odată cu încheierea so-cotelilor. Această cantitate nu poate însă să treacă peste cea ce îi se cuvine după ordi-națiune pentru timpul până la preluarea grâ-nelor de comisie. — (Afară de grânele de lipsă pentru semanța recoltei viitoare; aci că-timea depinde de cât pământ va semăna). — Producătorul are dreptul să ofere numai de-cât recolta sa comisionarului centralei de grâ-ne, adică înainte de vine comisia de preluare spre a încheia socotelile. Comisionarul de producătorilor o adevărită pentru grânele pri-mite, făcută după formularul (tipăritura). Din această adevărită va fi apoi arătată comisiei de preluare. Comisionarul trebuie să înștiin-țeze comisia în fie-care caz în parte despre grânele cumpărate și trimise și anume așa cum se arată în formularul E.

Producătorul este în drept să ceară, încă înainte de se socoteste cu comisia de pre-luare, ca să îi se dea pentru Casa sau gos-podăria lui, chiar dacă aceasta ar fi așezată în altă comună, o anumită cătime de grâne, dacă în această gospodărie ar fi nevoie de grâne pentru trebuința casei, sau gospodăriei. Cer-tIFICATELE de transport vor fi liberate de către solgăbirău sau primar pe temeiul aprobării în scris a comisiei de preluare și după ce l'a cerut permisia dela ministerul alimentării.

Grâul, secară, porumbul, hrîșca, orzul și o-văzul care se găsește la acele persoane, cari au primit aceste grâne ca plată în natură, se socotesc ca recvitate în momentul când li s'au predat. Aceste persoane pot transporta la domiciliul lor cantitățile, ce nu cad sub rec-virare, pe temeiul confirmării comisiei de preluare, chiar și dacă domiciliul lor nu este în comuna unde au fost culese produsele. — Comisia de preluare trebuie să trimeată o co-pie după nota de socotelile încheiate comi-siei, care lucrează în comuna unde sunt du-se grânele. Dacă grânele sunt duse cu drum de fer, vapor sau căruță, trebuie un certificat de transport dat de solgăbirău sau primar.

§ 5. Comisiile de preluare înființate pe te-meiul ordinațiunei No. 2201 trebuie să încea-pă munca lor, îndată ce s'au adunat. Datoriile lor este să prețuiască recolta, să urmărească cu luare aminte mersul culesului, să fie so-coteală de începutul, mersul și terminatul tre-

ratului și să controleze treeratul la fiecare producător în parte. Apoi să vegheze ca producătorii și proprietarii de mașini să facă regulat declarațiile hotărâte, în fine tot comisia hotărăște cum să se facă socotirea rezultatului treeratului și asupra grânelor de prisos.

Indată ce treeratul a fost isprăvit la vreunul din producători, comisia încheie numai decât socotelile cu dânsul.

Comisia este obligată să hotărască cantitatea de grâne ce poate opri producătorul pentru casa lui, pe temelul datelor ministerului alimentării privitoare la populație, gospodărie, numărul vitelor și suprafața cultivată precum și al rezultatului treerisului și a celor arătate mai jos în această ordonanță.

(Va urma)

O importantă urcare de capital

A hotărât în adunarea generală ținută ieri, societatea pe acțiuni casa centrală de schimb: »Zentral Wechselstube A. G.« (Központi Váltóüzlet Rt.) și anume Capitalul ei de acții va fi urcat dela 800.000 la 4.250.000 cor. În direcțiune a fost ales dr. Eugeniu Metzler, președinte, Iuliu Adler (director executiv), Beck Ludvic, Iosif Ludvig, Hirsch, Alexand. Schürtz, Iosif Soltez.

În legătura cu această tranșacție, direcția a decis să ființeze o filială și la Viena. Procuristul Iosif Deutsch a fost numit locțiitor de director.

Câștigul realizat de Societatea »Danica«

Societatea pe acții »Danica« pentru industria chimică, în adunarea ei generală ținută ieri, a hotărât să dea din câștigul ei curat de 1 milion 839.365.74 o dividendă de 35 coroane de acție. Direcția a numit pe d. Benedikt Reichner, locțiitor de director, iar procurăria a încredințat-o d-lui Richard Schwarzkopf.

Ce venituri realizează a societate de navigațiune ungară

Societatea de navigație »Atlantica« a ținut la 15 Adunarea ei generală. Conform raportului anual, din a 11-lea an de activitate, reiesă că Societatea aceasta, încă înainte ca America să fie intrat în război, a vândut două vapoare ale ei cari se aflau în porturile americane și anume »Budapest« și »Moravitz« pentru 2.121.450.44 dollari.

Construcția șantierului societății face progrese, cu toate greutatea mari ce are de întâmpinat. Adunarea generală a decis, ca să dea la acțiuni 5 procente, adică 10 coroane de fiecare cupon. Plătirea începe la 17 Iunie.

FULGA, sau IDEAL și REAL

de: Gr. H. Granda. (9)

De la o fugă de cal până la peșteră, calea se schimbă. Ceea ce vedem, este natura munteană în toată mândria și strălucirea ei.

Sunt frumoși țărnișii Rinului încărcati cu vii și ruine, sunt mărețe culmile Alpilor, sunt răzătoare malurile Tagului.

Dar nicăerea natura nu înfățișează atâtea variații, aci sublime și sumbre, aci gânditoare și gingașe. Nicăerea nu sunt atâtea văzuri de lumină și umbră, de ceață și raze, de profume și așchieri. Dumnezeu făcând această cale, pare că a cugetat la toate efectele ce încearcă omul în fața naturii și a pus aci tot ceea ce poate să se deștepte.

Aflăm aci în miniatură semeția Tavorului întunecimea Vesuvului, profumele Himalajei, undularea grațioasă a Pindului. Dăgeterile călătorilor sunt aci proice ca în

Omer, aci lirice ca în Pindar și Osian, aci tragice ca în Sofocle și B'ron, aci dulci ca în Teocrit și Catul.

Calea Dâmbovicioarei este o strămtoare între doi munți de peatră cenușie, cari se înalță drepti ca doi pereți. La picioarele lor se rostogolesc vuind valurile albastre, reci, spumegânde ale Dâmbovicioarei.

Albia lor este calea ce duce la peșteră. Razele soarelui nu pot străbate în această strămtoare titanică. Culmea muntilor uriași este încununată de pini și feregă; păreții lor sunt însmălțați de flori albastre și galbene. Din fundul acestei strămtoari nu vedem de cât azurul carului, arborii culmei cari se înclină și se lântuiesc, volturii rotindu-se prin nori și pasările cari zboară pe lângă cuiburile agățate în stânci. În câte-va locuri calea se resfătă și rămânem uimiți de lumina, verdețea și umbra cari se mărită cu grație și voluptate.

Amantii străbătură această cale, pătrunși de fioruri aci religioase, ca cum ar fi văzut esind înaintea lor cetele ferentariilor lui Mihai, vărsând din armele lor flăcări, moarte și fum.

Zoe și Fulga mergeau alături. El ținea frânele celor doi cai. Ea se ținea cu brațele de gâtul junelui și înclina capul pe umărul lui, așa că formau o grupă care ar fi făcut pe un pictor sau sculptor să strige: »Iacă un model!«

— Va urma —

Editor și redactor responsabil: H. Birăușiu. Tipografia »Poporul Român«, VII., Ilka-utca 36

Amdevinzare 34 de holde de pământ

toate la un loc, cu toate edificiile mele. Doritorii să se adreseze la Dimitrie Cladovan în Temesszékás, Temesmegye.

Caut o econoamă

preoteasă văduvă, oî altă femeie inteligentă, în etate de 30-40 ani.

Condiții favorabile și viitor asigurat până la moarte. Adresa cu fotografia sub deviza »Fidelitate« a se trimite redacției acestei foi.

AVIZ

La »Economul«, Cluj, se caută doi contabili buni. Ofertele și condițiile a se adresa sub scrisii Direcțiunii până în 20 Iunie a. c. — »Economul«, societate pe acțiuni, institut de credit și economii, Cluj.

Dicționar ieftin de buzunar maghiar-român și român-maghiar.

a apărut zilele acestea în editura Francisc Schenk din Budapesta, întocmit de d. dr. Gheorghe Alexici, profesor la Academia orientală de comerț din Budapesta. Cartea aceasta de 144 pagini, legată bine în carton, costă 2 cor. 40 fileri și se poate comanda și dela administrația noastră (Ilka-utca 36), trimiteindu-se și 10 fileri cheltuieli de expediție, în total 2 cor. 50 fileri.

Mai avem de vânzare și un alt dicționar și mai mic și mai ieftin, dar numai român-maghiar, tot alcătuit de d. profesor dr. George Alexici.

Casa

sub acoperământ, neisprăvită încă, zidită din material solid, cu intravilan estins se află de vânzare în Caransebeș, strada Bisericii. Informații de proprietarul: strada Traian Doda Nr. 15.

Voți se cetiti ceva frumos?

Voți se vă alcătuiți o mică bibliotecă?

Voți se cunoașteți literatura mondială?

Cumpărați și abonați atunci cea mai ieftină și mai bună Bibliotecă a familiei române „Carte pentru toți“.

Au apărut până acum 9 numere, fiecare număr costă 40 de fileri. 12 numere în abonament costă 4 cor 80. Iată ce cuprind cele 9 numere apărute până acum:

1. Liga celor cu părul roșu.

O nuvelă senzațională, scrisă de vestitul scriitor englez Conan Doyle, în care găsim una din aventurile detectivului Sherlock Holmes.

Nr. 2. »Câteva povestiri și multe adevăruri« din literatura germană, scrise de Berchtold Auerbach.

Nr. 3. Nuvele și schițe din literatura maghiară

scrise de cei mai vestiți scriitori unguri: Koloman Mikszáth, Francisc Herczeg, Eugeniu Heltai, Francisc Molnár.

Nr. 4. Cetitorul de Maxim Gorki

una din cele mai frumoase nuvele din literatura rusă. — O întâmplare — altă povestire a marelui scriitor rus.

Nr. 5. Primăvară, mic roman de Al. Ciura din literatura română, scrisă cu multă duiosie și pătrundere sufletească. Un colț de viață românească din Ardealul nostru.

Nr. 6. Munții noștri aur poartă.

O culegere din poeziile cele mai frumoase ale tinărului și talentatului poet din Năsăud, Iustin Iieșu, ale cărui versuri dragălașe, cititorii Foii Poporului Român au avut dese ori prilejul să le guste cu plăcere.

Nr. 7. Ce-i frumos și ce-i urât.

Un studiu care se ocupă cu talmăcirea frumosului în natură, artă, literatură, tablouri, muzică, — scris de profesorul italian Paolo de Mantegazza.

Comenzile să se adreseze la Administrația »Poporului Român«, Ilka-utca 36, Budapesta.

Cumpărați și cetiti Calendarul de buzunar

pe anul 1918.

Prețul Cor. 1.20. Porto 10 fil.

Legat în pânză tare 2 Cor. 10 fileri porto.

tipărit pe hârtie bună, cu multe ilustrații în text. Calendarul acesta se prezintă foarte draguț, și cuprinde un bogat material literar calendaristic, informații pentru militari, economi, — o călăuză pentru cei cari vin la Budapesta, poezii, nuvele, glume — cari procură câteva momente plăcute cititorilor.

Numai 2.40 cor.

este abonamentul la Foia Pop. Român zilnică, împreună cu suplimentele »Cucu« și »Foia Ilustrată« — pe timp de o lună

pentru soldații răniți și bolnavi din spitale.